

Ірина Салига

канд. філософ. н.,
викладач кафедри гуманітарних дисциплін,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

СПОГАДИ ПРО ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Валентин Мороз – це один із найяскравіших представників українського національного руху. Він був автором багатьох наукових праць та Українським (саме Українським) істориком. Своім не типовим поглядом на історичні події він одночасно притягував і відштовхував від себе. За свою безкомпромісну позицію отримав засудження за політичними статтями та відбував покарання в таборах. Згодом був обмінаний радянською владою і переїхав до США, а потім до Канади. За першої нагоди (вибори до Верховної Ради і припинення ув'язнень дисидентів) повернувся до України. Осів у Львові та почав працювати у Львівському державному університеті фізичної культури на кафедрі гуманітарних дисциплін. Саме тут я і познайомилася з ним.

Звичайно, на час нашого знайомства Валентин Якович був уже старшим чоловіком, у якого були проблеми зі здоров'ям (важке табірне життя не минуло без наслідків і відклало відбиток на подальшому фізичному стані). Ставився він до своїх обов'язків сумлінно та давав приклад молодшим викладачам. Читав лекції для студентів, був на кожному засіданні кафедри та брав активну участь у всіх офіційних заходах, що проводив університет.

Найяскравішим спогадом для мене стала презентація книги Валентина Мороза «Україна у двадцятому столітті». На цьому заході сам автор розповідав про своє життя, історію написання книги та особливості своїх поглядів на історичні події, які відбувалися в Україні наприкінці XIX–XX ст. Дуже цікаво було слухати, як Валентин Якович доводить свою точку зору, ґрунтуючись на історичних фактах чи документах. Доповідь була динамічна, цікава та захоплива. Відразу було зрозуміло, що

тема не просто близька авторові, а пропущена через кожну частинку його існування. Він відверто радів найменшим перемогам та шкодував про поразки чи недалекоглядність.

Дуже імпонувала ідея про те, що кожен політичний, суспільний та громадський діяч – це окрема людина зі своїми позитивними та негативними вчинками, яка опинилася у вирі історичних подій. Потрібно не навішувати ярлики (особливо присвоєні пропагандистськими дослідниками), а спробувати зрозуміти мотивацію та умови, в яких існували українські діячі.

Але найцікавішим було те, як змінився сам доповідач. У нього блистіли очі, думки викладав чітко і ясно, а запал передавався усій аудиторії. Він перетворився зі старшого чоловіка на молодого активіста, що був готовий ще раз пройти той важкий шлях заради своєї мети.

Феномен постаті Валентина Мороза нам ще доведеться пізнавати, але з впевненістю можна сказати, що він був символом цілої епохи.